

**Dit is het moment.
Kies voor ambitie.**

D66 Haarlemmermeer
Verkiezingsprogramma 2022-2026

Verkiezingsprogramma 2022-2026

Dit is het moment: Kies voor ambitie.

Haarlemmermeer: een economisch belangrijke regio met ruimte en faciliteiten voor onze inwoners en bedrijven. Ook een regio waar belangrijke en urgente vraagstukken aangepakt moeten worden om de leefbaarheid nu en in de toekomst op peil te houden! Er is een landelijke opgave om 1 miljoen huizen te bouwen. De stikstofuitstoot moet drastisch verminderd worden. Ook willen we gelijke kansen voor iedereen en goed onderwijs. Tegelijkertijd dienen we onze financiën op orde te houden.

We realiseren ons dat er geen gemakkelijke oplossingen zijn. Met alleen meer bouwen gaan we er niet komen. En door moeilijke keuzes op het gebied van klimaat en de energietransitie voor ons uit te schuiven ook niet. We moeten nú met duidelijke antwoorden komen.

Samen met inwoners en ondernemers gaan we op zoek naar de beste oplossingen om Haarlemmermeer een nog fijnere gemeente te maken. We pakken de grote uitdagingen die op ons afkomen op. En gaan op weg naar meer duurzaamheid, circulariteit en schone lucht in Haarlemmermeer. D66 maakt keuzes die niet alleen goed zijn voor vandaag, maar ook voor morgen.

In ons verkiezingsprogramma staan vier progressieve thema's centraal.

1. Ruimte: voor wonen, werken en leven

Veel mensen zijn op zoek naar een betaalbare woning in onze gemeente. Maar voor starters, eenoudergezinnen en senioren is het aanbod schaars. De woningnood is hoog. Tegelijkertijd is er geen eindeloze ruimte en moeten we slim omgaan met inrichting van onze polder. Want behalve wonen willen we ook een rondje in het groen kunnen wandelen, een kopje koffie op het terras drinken of sporten in de buurt. Dit is het moment om daadkrachtig te werk te gaan. Met ruimte voor duurzame zelfbouw zoals Tiny Houses en woonvormen zoals het Knarrenhof. Ook proberen we speculatie en leegstand tegen te gaan en meer flexwonen mogelijk te maken in Haarlemmermeer.

2. Naar een toekomstbestendige economie

De coronacrisis heeft laten zien hoe kwetsbaar de economische positie van Haarlemmermeer kan zijn. Tegelijkertijd zien we ook de grote veerkracht van de economie nu we uit de coronacrisis komen en een sterke economische groei doormaken. Samen met onze ondernemers en bedrijven kunnen we de economische positie van Haarlemmermeer bestendiger en diverser maken. Want de grote uitdagingen van dit moment vragen ook om meer actie om onze economie te vergroenen. Met inzet op de circulaire economie creëren we werkgelegenheid en zetten we het innovatieve ondernemersklimaat in Haarlemmermeer op de kaart.

3. Sociaal: We staan voor gelijke kansen.

We kijken om naar al onze inwoners, van jong tot oud. Als het nodig is bieden we ondersteuning en zorg op maat. De plek waar je wieg staat bepaalt in grote mate je sociaaleconomische kansen op latere leeftijd. Dit is het moment om die cirkel te doorbreken. Door goed onderwijs, aandacht voor laaggeletterdheid, het voorkomen van schulden én door aandacht voor gezondheid dragen we bij aan kansgelijkheid. Iedere Haarlemmermeerder heeft dromen en verdient een eerlijke kans om die waar te maken.

4. Betrouwbaar: Eerlijke politiek en behulpzame overheid

We staan voor een eerlijke politiek. Een behulpzame, rechtvaardige en toegankelijke overheid is cruciaal voor het vertrouwen in onze samenleving. We staan voor een openbaar bestuur dat de menselijke maat als vertrekpunt heeft én in het oog houdt. Een bestuur dat verantwoordelijkheid durft weg te geven aan inwoners door te experimenteren met loting in wijkraden en nieuwe digitale vormen van burgerparticipatie. Wij zijn er klaar voor om namens jou, ons de komende vier jaar vol in te zetten voor deze thema's.

Gerdien Knikker

Lijsttrekker D66 Haarlemmermeer

Inhoudsopgave

I Ruimte voor wonen, werken en leven	4
1. Het is prettig wonen in Haarlemmermeer	4
2. Haarlemmermeer wordt slim en duurzaam bereikbaar.....	5
3. Gezonde inwoners: leefstijl en sport.....	6
4. Cultuur en recreatie binnen ieders bereik.....	7
II Naar een toekomstbestendige economie	9
5. Ruimte voor ondernemen.....	9
6. De klimaatcrisis vraagt nu om actie van ons allemaal	10
7. Gezond voedsel en duurzame landbouw gaan samen in Haarlemmermeer.....	13
8. Minder afval en beter scheiden	15
9. Schiphol beter inpassen in de omgeving	16
III Sociaal: We staan voor gelijke kansen	18
10. Kansen zijn ongelijk verdeeld; dat gaan we verminderen	18
11. Voor ieder kind goed onderwijs.....	21
IV Betrouwbaar: Eerlijke politiek en behulpzame overheid	24
12. Iedereen doet mee in de digitale samenleving	24
13. Inwoners blijvend betrekken bij politiek en bestuur	25
V Gemeentefinanciën	27
14. Verantwoord betalen wat nodig is; een kwestie van kiezen	27

Vastgesteld op de Algemene Afdelingsvergadering, 17 januari 2022

Voor informatie: bestuur@d66haarlemmermeer.nl

I Ruimte voor wonen, werken en leven

1. Het is prettig wonen in Haarlemmermeer

Voldoende betaalbare woningen en een prettige leefomgeving zijn belangrijk voor de leefbaarheid in Haarlemmermeer. Op deze terreinen is er flink wat werk aan de winkel. De grote uitdaging voor de samenleving en zeker op gemeentelijk niveau is om te anticiperen op een sterk gewijzigde bevolkingssamenstelling met andere wensen en behoeften. Er is een tekort aan betaalbare woningen in het middensegment, de doorstroming stopt en voor groepen zoals starters of alleenstaanden is het bijna onmogelijk om een huis te vinden. Tegelijkertijd willen we Haarlemmermeer niet vol bouwen met woningen, omdat we ook ruimte nodig hebben voor bijvoorbeeld sportvoorzieningen, parken en recreatiegebieden. Daarnaast is het belangrijk dat er plaats is voor bedrijven als economische motor en willen we Haarlemmermeer bereikbaar houden. Dat alles moet gebeuren in een tijd waarin klimaatverandering hoog op de agenda staat.

1.1 De inrichting van Haarlemmermeer is een zaak van ons allemaal

In 2022 treedt de nieuwe omgevingswet in werking. Deze wet zorgt voor een samenhangende aanpak van de leefomgeving, ruimte voor lokaal maatwerk en betere en snellere besluitvorming. Ook bevordert de omgevingswet participatie van inwoners en ondernemers bij de ontwikkeling van de leefomgeving.

D66 ziet deze wet als kans om samen keuzes te maken in hoe Haarlemmermeer eruit gaat zien; drastische, duurzame en weloverwogen keuzes. D66 wil hiervoor nieuwe vormen van (digitale) participatie uitproberen om inwoners en ondernemers echt te betrekken bij een integraal plan voor de inrichting van onze gemeente. Met dit integrale plan is er een samenhang tussen wonen, werken, ondernemen, mobiliteit en ruimte voor sport en recreatie. Maar ook waar we bijvoorbeeld windmolens plaatsen, hoe we omgaan met land- en tuinbouw, water en groen. We moeten het in samenhang bekijken, waarbij het terugdringen van klimaatverandering voorop staat in alles wat we doen.

Met de omgevingswet is er nu de kans om echt een cultuuromslag te maken in de wijze waarop we als gemeente omgaan met lokale initiatieven. Dat vergt de bekende 'ja-mits' houding en een betrokken rol van ambtenaren. D66 wil meer ruimte voor initiatieven uit onze samenleving in plaats van plannen bedacht vanuit het raadhuis.

1.2 We bouwen meer huizen, maar wel verantwoord

De afgelopen jaren heeft D66 zich hard gemaakt voor een woonbeleid dat voorziet in de bouw van sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen. Speciale aandacht hebben we voor woningen voor jongeren, een snellere manier van het toewijzen van sociale huurwoningen en flexwonen voor spoedzoekers en vergunninghouders. Dit is vastgelegd in het woonbeleid 2019-2025 van de Gemeente Haarlemmermeer. Hiermee gaan we het niet redden. Nu al zien we dat minder woningen worden opgeleverd dan gepland. Betaalbare woningen zijn er nauwelijks en ook het aantal sociale huurwoningen blijft achter. D66 pleit landelijk voor het opheffen van de verhuurdersheffing, omdat het corporaties meer ruimte geeft om sociale huurwoningen te bouwen.

Binnen het woonbeleid 2019-2025, dat wij onderschrijven, willen we meer en diverser bouwen:

- Meer ruimte voor zelfbouw, energieneutraal en natuur-inclusief. Voor mensen die zelf willen bouwen maar ook voor nieuwe woonvormen zoals bijvoorbeeld Knarrenhof en Tiny Houses.
- Rond Nieuw-Vennep is volgens het Economisch Instituut voor de Bouw ruimte voor nog eens 25.000 woningen. D66 wil onderzoeken wat daarvan gebouwd kan worden.
- Bouwen moet samengaan met de natuur in plaats van ten koste ervan. Daarom willen wij in Haarlemmermeer klimaat-slim en natuurinclusief bouwen. Alleen met deze uitruil komen we verder. Dankzij een motie van D66 wordt bij nieuwbouwplannen natuurinclusief bouwen de norm waar mogelijk. Daar zullen we ook op toezien. Natuurinclusief bouwen is voor projectontwikkelaars en architecten steeds meer vanzelfsprekend geworden en dat biedt veel kansen voor mooie projecten in Haarlemmermeer.
- In de nieuwbouwplannen is 50% van de woningen bestemd voor midden en lagere inkomens. Het aandeel sociale huurwoningen moet in deze nieuwbouwplannen toenemen. De ruimte voor corporaties om dit te doen ontstaat als de verhuurdersheffing wordt opgeheven. Landelijk zet D66 zich hiervoor in.
- In alle kernen moeten 'groene longen' aanwezig zijn die de leefomgeving verbeteren en de biodiversiteit bevorderen. Alle inwoners kunnen op 10 minuten loopafstand een groengebied bereiken.
- Buurten worden zo ingericht dat publieke faciliteiten zoals huisarts, tandarts, bibliotheek, openbaar vervoer enz. lopend bereikbaar zijn. De gemeente neemt dit uitgangspunt op in de woonvisie en vult dit in bij de uitwerking van plannen.

1.3 We gaan speculatie en leegstand tegen

- Er komt een einde aan de speculatie op de woningmarkt door gerichte maatregelen. De bestaande plicht tot zelfbewoning wordt uitgebreid tot alle nieuwbouw en straks, wanneer dat wettelijk mogelijk is, ook voor bestaande bouw.
- De gemeente heeft een actueel overzicht van bedrijfspanden in woon- en dorpskernen die al lang leeg staan (meer dan 6 maanden) en gaat het gesprek aan met de eigenaren van deze panden om hier een nuttige bestemming aan te geven, bijvoorbeeld geschikt maken voor wonen.

2. Haarlemmermeer wordt slim en duurzaam bereikbaar

Haarlemmermeer is van een paar dorpen uitgroeid tot een belangrijke regio met stadse omvang. De bereikbaarheid van de regio is echter niet in dezelfde mate mee ontwikkeld. Zonder auto zijn veel plekken niet toegankelijk. Tegelijkertijd veroorzaken diezelfde auto's ook veel problemen. Parkeerplaatsen gaan ten koste van een groene leefomgeving en we zitten met een ongewenst hoge CO2-uitstoot.

Om dit tegen te gaan investeren wij in openbaar vervoer, de fiets en groen:

2.1 We maken meer keuzes van vervoer mogelijk (van bezit naar gebruik)

Openbaar vervoer wordt een sterke ruggengraat binnen de regio. Alle dorpskernen worden aangesloten op snel, milieuvriendelijk en passend hoogwaardig openbaar vervoer (HOV). Verder ontwikkelen we vervoersknooppunten (hubs) in wijken en bij treinstations. Hier staan deelfietsen, -scooters en -(elektrische)auto's. Maar ook taxi's krijgen hier een plek. Via apps (bijvoorbeeld Mobility as a Service) krijgen inwoners beschikking over al dit vervoer. Daarbij zetten wij ons in voor een betaalbaar tarief.

2.2 We stimuleren fietsen tot afstanden van 15 km

- Hiervoor leggen we veilige en vrijgelegen fiets(snel)wegen aan tussen de woonkernen.
- We breiden de fietsstraten ('auto te gast') in de woonkernen uit.
- Verkeersregelininstallaties dienen fietsers voorrang te geven boven automobilisten.
- Investeren in ongelijkvloerse kruisingen voor fietsen bij plaatsen met intensief autoverkeer.
- Goede (bewaakte) fietsparkeervoorzieningen bij winkelcentra en stations.

2.3 Hoofddorp sprinter-station wordt Hoofddorp IC-station

Het voornemen om de Noord-Zuid lijn door te trekken naar Hoofddorp wordt, wat D66 betreft, zo snel mogelijk uitgevoerd. Dit gaat hand in hand met het opwaarderen van huidige sprinter-station tot een volwaardig IC-station. Een snelle uitvoering bevordert de economie en biedt een alternatieve vervoersmogelijkheid voor automobilisten die het milieu te goede komt.

2.4 Dit betekent het voor onze inwoners

- In plaats van de noodzaak tot autobezit maken we het voor iedereen mogelijk een vervoermiddel op maat te kiezen, zoals openbaar vervoer of de fiets.
- Het aanbod van openbaar vervoer wordt fors uitgebreid. Er komen vrije busbanen om de doorstroming te bevorderen. De aansluiting op het Haarlemse en Amsterdamse ov-netwerk wordt verbeterd, onder andere door verbeterde busverbinding vanaf Schiphol en Haarlem naar Hoofddorp Centrum en tussen de woonkernen. De belbus wordt ontwikkeld.
- Een leefbare omgeving. Nieuwe wijken krijgen in plaats van parkeerplaatsen vervoerknooppunten en meer groen. Bij bestaande wijken wordt het groen langzaam weer teruggebracht zodra het openbaar of deelvervoeraanbod op peil is.
- Haarlemmermeer heeft het gemak en de faciliteiten van een stedelijke omgeving maar niet enkel de lasten. Het is een goed bereikbare groene omgeving in de Randstad.
- We dragen bij aan de noodzakelijke CO2-reductie terwijl de bereikbaarheid van en binnen onze regio op peil blijft.

3. Gezonde inwoners: leefstijl en sport

De coronapandemie kunnen we missen als kiespijn, maar heeft ons ook wijze lessen geleerd. Gezondheid is van levensbelang en nauw verbonden met leefstijl. Leefstijl kan niet los gezien worden van kansengelijkheid. Tot slot is sport of bewegen, in welke vorm dan ook, erg belangrijk voor een gezonde leefstijl. De coronamaatregelen hebben ervoor gezorgd dat we ongezonder zijn gaan leven. Met name kinderen bewegen minder, zitten meer achter het scherm, en eten meer en ongezonder. Sport en een gezonde leefstijl moeten dus toegankelijk zijn voor iedereen en niet afhankelijk zijn van je opleidingsniveau, inkomen, woonsituatie etc.

3.1 Waar kunnen meer sport en beweegmogelijkheden gemaakt worden

Het gaat hier vooral om buiten de geëigende paden te denken.

- We brengen meer jeugd in beweging. Daarvoor definiëren we sport zo breed mogelijk en investeren we ook in bijvoorbeeld skatebanen.
- Organiseer een jaarlijkse zwemwedstrijd in de Toolenburgse plas of bij het Haarlemmermeerse bos, om aandacht te vragen voor gezondheid en sport.

3.2 Versterk sportverenigingen

Sportverenigingen worden in hun bestaan bedreigd doordat er steeds minder vrijwilligers zijn. Daardoor dreigt het sportaanbod te verschromelen. Dit kan voorkomen worden door samenwerking te stimuleren, onder andere door het aanbieden van professionele ondersteuning en advies bij het inrichten van de organisatie en de exploitatie van clubs en accommodaties.

4. Cultuur en recreatie binnen ieders bereik

Haarlemmermeer heeft veel mogelijkheden om cultuur te beleven, zelf kunst te maken en te recreëren. Voor een prettig leven en de eigen ontwikkeling is dit van onschatbare waarde. D66 maakt zich echter zorgen over de spreiding, diversiteit en toegankelijkheid van de voorzieningen. In plaats van de aangekondigde bezuinigingen, waar D66 zich in de gemeenteraad tegen verzet heeft, zou het aanbod en mogelijkheden in de komende periode juist moeten toenemen. Zoals een straatfeest al kan helpen om mensen met verschillende achtergronden te verbinden, hebben grotere manifestaties zeker deze functie. Zij helpen de samenleving te verstevigen. We brengen cultuur, kunst en recreatie binnen ieders bereik. D66 stelt daarom het volgende voor:

4.1 Overleg met de jongerengemeenteraad over het uitgaans- en cultuuraanbod Wij weten dat jongeren graag betrokken willen worden. D66 stimuleert de jongerengemeenteraad hier proactief te worden. D66 is trots op de rol die de jongerengemeenteraad pakt in onze gemeente. Gevraagd en ongevraagd komen zij met advies over wat er beter kan in Haarlemmermeer. Op initiatief van D66 zijn ze ook betrokken bij het cultuurbeleid. D66 organiseert daarnaast ook middagen en avonden met en voor jongeren vanuit de gehele gemeente want we willen niet over jongeren, maar juist mét jongeren, over beleid praten.

4.2 Maak gebruik van Creative Europe 2021-2027

Het Europese fonds is beschikbaar voor samenwerkende Europese kunstenaars, bestaande en nog op te richten partnerships tussen steden, kunst- en cultuurinstellingen. D66 stelt voor dat Haarlemmermeer de mogelijkheden om deel te nemen verkent.

4.3 Stimuleer evenementen en festivals

Haarlemmermeer heeft genoeg ruimte voor meer evenementen als Mysteryland. Maar ook kleinschaligere festivals verspreid over de gemeente kunnen aantrekkelijk zijn. D66 wil graag dat de gemeente meedenkt over nieuwe initiatieven die pandemie-proof zijn en die stimuleren. Initiatiefnemers moeten op ruimhartige steun van gemeente en wijk- en dorpsraden kunnen rekenen.

4.4 Cultuureducatie en innovatie

D66 wordt blij van de grote rol die cultuureducatie op scholen in Haarlemmermeer heeft. We hebben het afgelopen jaar gezien dat innovatie hierbij hoog in het vaandel staat met blended learning in het muziekonderwijs. Deze vorm van online- en fysiek onderwijs versterkt het onderwijsaanbod op het gebied van kunst en muziek.

We zien graag dat ook buiten schooltijd verschillende doelgroepen in onze dorpen en wijken bereikt kunnen worden die niet zoveel met cultuuronderwijs in aanraking komen. Hier liggen kansen om bij de inrichting van onze openbare ruimte cultuur op een laagdrempelige manier dichtbij de inwoners te brengen.

4.5 Moderne bibliotheek

De inzet op een moderne bibliotheek waar culturele, sociale en educatieve activiteiten samen komen is voor D66 heel belangrijk. Het belang van de maatschappelijke functie op het gebied

van laaggeletterdheid, digitalisering en de arbeidsmarkt kan niet vaak genoeg benadrukt worden. Het succes van het Taalhuis Haarlemmermeer is hier een mooi voorbeeld van. Maar ook functie als studie en werkplekvoorziening voor onze inwoners is belangrijk. Daarnaast pleit D66 voor een onderzoek naar de mogelijkheden van een zondagmiddag openstelling van de bibliotheek. Als laagdrempelige maatschappelijke voorziening is goede toegankelijkheid belangrijk voor onze inwoners.

4.6 Het Cruquius museum gaat stralen

De gemeente steunt de plannen voor de vernieuwing van het museum, dat straks in 2023 heropend zal worden. Financiële tegenvallers zijn altijd een risico hierbij. D66 zal zich sterk maken dat ook dan het plan gerealiseerd kan worden.

4.7 Maak jongeren vertrouwd met kunst en cultuur in Amsterdam, Leiden en Haarlem

Belangrijke instellingen voor kunst en cultuur liggen in de gemeente om ons heen. D66 vindt het belangrijk, dat jongeren de weg naar deze instellingen kunnen vinden en pleit ervoor te onderzoeken hoe dat bevorderd kan worden. Het zou een opdracht kunnen zijn aan het Cultuurhuis en de Haarlemmermeerse scholen.

4.8 Onbezorgd en veilig recreëren in de open lucht

Wandelen, joggen, fietsen, lekker lui liggen in de zon op het gras of zwemmen, in Haarlemmermeer is daar volop gelegenheid voor. Aan de gemeente de taak:

- Houd de recreatieplekken schoon en bestrijd door toezicht geluids- en gedragsoverlast.
- Zorg ervoor dat recreatieplekken op loopafstand zijn. Bij het ontwikkelen van nieuwbouwplannen moet daar van meet af aan rekening mee gehouden worden.
- Gebruik bestaande en nieuwe recreatieplekken voor het vergroten van de biodiversiteit door planten van bomen en inzaaien van borders met insectenvriendelijke bloemen.

4.9 Recreatie en (voedsel)educatie gaan hand in hand

Meer gebruik maken van de mogelijkheden om via de fiets van ons mooie groene en diverse landschap te genieten en over te leren. Bijvoorbeeld door, (in samenwerking met Provincie en MRA) educatiefietsroutes te maken langs landerijen, boerderijen en boerderijwinkels, waar uitleg over bodem, gewas en koopgelegenheden zijn.

II Naar een toekomstbestendige economie

5. Ruimte voor ondernemen

Haarlemmermeer is een van de economisch best presterende gemeenten van Nederland. Schiphol speelt daarin een belangrijke rol. De coronacrisis heeft laten zien, hoe groot de afhankelijkheid van Schiphol is. Aantrekken van nieuwe, schone bedrijven is noodzakelijk om zo, met het bestaande, sterke MKB, een beter evenwicht in de bedrijvigheid te krijgen. In Haarlemmermeer spelen onze lokale MKB-ondernemers een belangrijke rol in onze wijken en kernen. Ze zorgen niet alleen voor werkgelegenheid maar versterken ook de lokale gemeenschap waar nodig. En het is deze mix van ondernemerszin die Haarlemmermeer zo typeert: van een kleine zelfstandige ondernemer tot een groot internationaal bedrijf. We bieden ruimte om te ondernemen en ondersteunen ondernemers bij de noodzakelijke stappen op het gebied van duurzaamheid en de circulaire economie. Want de klimaatcrisis vraagt ook van hen een inzet de komende jaren. D66 zet in de komende raadsperiode vol in op de volgende punten.

5.1 Het budget van Citymarketing anders gebruiken

De term Citymarketing mag van D66 Haarlemmermeer verdwijnen. In Haarlemmermeer wordt vooralsnog een flink bedrag uitgegeven aan ambtenaren die zich met Citymarketing bezighouden. Wat D66 betreft, verdelen we het marketingbudget tussen het al bestaande Cultuurbeleid en Economische Zaken, zodat we via die wegen mooie reclame blijven maken voor onze gemeente. Zo bieden we ook ruimte aan (inter-)nationale bedrijven, bij voorkeur innovatief en duurzaam, om zich hier te huisvesten en zo een bijdrage te leveren aan de werkgelegenheid voor onze inwoners. Zo zal Haarlemmermeer zich meer moeten richten op het verwerven van bedrijven. In samenwerking met Amsterdam wordt ook internationaal geworven.

5.2 Circulaire economie heeft de toekomst in Haarlemmermeer

Haarlemmermeer is de kennis- en innovatiehub van de Metropool Regio Amsterdam. Hier wordt volop ruimte gegeven aan duurzame startups en voorlopers in de transitie naar een circulaire economie. Met C-Bèta als groene motor zorgt Haarlemmermeer ervoor dat kennis en innovatie hier in de polder van de grond komen. We stimuleren creatieve broedplaatsen en zorgen voor goede publiek-private samenwerkingen waarbij de gemeente faciliterend optreedt. Met financiële prikkels stimuleren we circulair ondernemen in de volle breedte.

5.3 Minder regels en grotere verantwoordelijkheid voor ondernemers

In Haarlemmermeer geven we ruimte aan onze ondernemers. Waar mogelijk nemen we knellende regels geheel of tijdelijk weg. Denk aan het toestaan van tijdelijke winkels (pop-up winkels) in leegstaande ruimten. Ondernemers mogen zelf de openingstijden bepalen, mits ze ook hun verantwoordelijkheid nemen voor de veiligheid en overlast in de omgeving helpen beperken. De gemeente stelt accountmanagers aan, als aanspreekpunt voor ondernemers. Zo kan er snel geschakeld worden.

5.4 Divers winkelaanbod en aantrekkelijke voorzieningen in alle kernen

D66 hecht zeer aan het beschikbaar blijven van een voldoende divers winkelaanbod in met name de kleine kernen. We zetten in op aantrekkelijke voorzieningen in onze kernen met een hoge kwaliteit van de buitenruimte. Daarover gaat de gemeente in gesprek met alle betrokkenen, zoals inwoners, winkeliers, sociale en culturele ondernemers en projectontwikkelaars.

5.5 Ondersteuning voor MKB-ondernemers bij verduurzaming

Als gemeente nemen we onze verantwoordelijkheid en geven we het goede voorbeeld aan ondernemers en bedrijven om te verduurzamen waar mogelijk. D66 is voorstander van een zogenaamd 'revolverend fonds' waaruit MKB-bedrijven geld voor hun duurzame investering kunnen lenen. Daarna verdienen deze investeringen zichzelf terug door lagere lasten voor de ondernemer. Rente en aflossing gaan terug naar het fonds, dat het geld dan opnieuw kan inzetten.

5.6 Ondernemers verantwoordelijk voor milieuschade

Bedrijven en ondernemers die met hun activiteiten milieuschade toebrengen, betalen zelf de saneringskosten hiervoor. Daarnaast ziet de gemeente bij het verlenen van een vergunning strenger toe op financiële zekerheid door na te gaan of er voldoende financiële middelen aanwezig zijn bij het bedrijf om eventuele milieuschade te herstellen of opruimingskosten bij faillissement te verhalen. Dit zorgt ook dat bedrijven extra worden geprikkeld om na te denken over het beperken van hun omgevingsrisico's.

5.7 Goede aansluiting op de arbeidsmarkt

Als gemeente zorgen we voor een goede samenwerking tussen het onderwijs en het bedrijfsleven in Haarlemmermeer. Om het bedrijfsleven ook bekend te maken bij onze jongste inwoners krijgen alle basisschoolleerlingen minimaal 1 keer de kans om op excursie te gaan bij een bedrijf.

5.8 Reguleer de wietteelt

D66 wil wietteelt reguleren en uiteindelijk softdrugs legaliseren. Hiermee voorkomen we gezondheids- en veiligheidsrisico's die gepaard gaan met illegaal gekweekte wiet, maar ook de overlast die illegale teelt veroorzaakt.

We verwelkomen dan ook het rijksexperiment met de Gesloten Coffeeshopketen in het kader van legale wietteelt in Rijsenhout. Dit experiment met de gesloten coffeeshopketen moet uitwijzen of het mogelijk is om de teelt van cannabis legaal te maken.

6. De klimaatcrisis vraagt nu om actie van ons allemaal

Het IPCC Klimaatrapport uit augustus 2021 is duidelijk; ingrijpende maatregelen zijn dringend nodig om de opwarming van de aarde tegen te gaan, ook in Haarlemmermeer. Het belangrijkste gevolg voor Haarlemmermeer zijn de problemen met water, van te veel tot te weinig. Er is geen tijd te verliezen om dat aan te pakken als wereldburger en als betrokken bewoner van het eigen dorp of de eigen wijk. We moeten de noodzakelijke energietransitie doorvoeren en leren wat het effect daarvan is voor het biodiversiteitsherstel. De klimaatverandering vraagt om meer dan de aanpak van problemen die we gewend zijn. Voor inwoners, ondernemers en bestuurders moet de ruimte komen om "out-of-the-box" te denken, vakgrenzen te overschrijden en experimenten aan te gaan. Inwoners moeten betrokken worden bij de oplossingen en de ruimte krijgen om eigen oplossingen te zoeken. En we zorgen ervoor dat financiële vergoedingen beschikbaar zijn zodat iedereen kan meedoen.

6.1 Urgentie eist ambitieuze maatregelen

De komende raadsperiode (2022-2026) is de op een na laatste tot 2030, het jaar waarin wereldwijd de CO2 met 55% verminderd moet zijn. Wij weten nu al dat de bestaande plannen alleen al onvoldoende zijn om het klimaatkkoord van Parijs uit 2015 te halen, laat staan de vertraging in de uitvoering van die plannen door het huidige college.

De inzet van D66 is om tot een nieuw college te komen, waarbij de aanpak van de klimaatcrisis centraal staat. Dat betekent volgens ons onder meer:

- Bestaande plannen zoals de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) worden uitgevoerd.
- De ontwikkeling van plannen zoals isolatie van gebouwen en het beëindigen van gasverwarming, wordt versneld.
- Bouwvergunningen voor bedrijven en woningen worden alleen nog afgegeven voor energie neutrale gebouwen. We zetten in op zoveel mogelijk vergroening en het vergroten van de biodiversiteit.
- Inwoners, bedrijven en instellingen worden gestimuleerd, binnen gemeentelijke kaders, zelf maatregelen te nemen. Door subsidie kunnen ook lagere inkomens meedoen.
- Haarlemmermeer beperkt haar rol niet tot die van “slimme volger”, maar loopt als gemeente voorop om de klimaatdoelstellingen te halen.

6.2 Alle beleidskeuzes worden getoetst aan effect op klimaat en biodiversiteit

In de komende jaren staan we voor veel keuzes en besluiten over de inrichting van Haarlemmermeer. D66 wil dat de gevolgen voor het klimaat bij alle keuzes en besluiten voorop staan. Alleen zo kunnen we Haarlemmermeer leefbaar houden.

Voor deze toetsing stelt D66 voor een panel van onafhankelijke experts en ervaringsdeskundigen te benoemen, dat College van B&W en de gemeenteraad hierover adviseert. Als we dit samen met de regio doen waarin de RES 1.0 wordt opgesteld, scheelt dat kosten en delen we kennis.

6.3 Samenwerking is sleutel tot succes

Juist omdat de klimaatcrisis ons vraagt lastige keuzes te maken, vraagt dat een bijdrage van ons allemaal en hebben we elkaar ontzettend hard nodig. D66 wil daarbij het wederkerigheidsprincipe toe passen: lever je iets in, dan krijg je daar iets anders voor terug. Bijvoorbeeld:

- We stimuleren agrariërs en veehouders duurzaam landschapsbeheer te doen, zoals in Park21 en ten zuiden van Nieuw-Vennep. De overheid geeft ruimte om te experimenteren door kennis in te winnen of dat te laten doen via burgerinitiatieven.
- o Er komt ruimte voor experimenten, waarbij beperkingen door wetten en regels even opzij gezet kunnen worden.
- We sporen iedereen aan om mee te doen door nieuwe manieren van participeren uit te proberen. Wijkraden stellen samen met de wijk plannen op voor het waterrobuust maken van de wijk en ruimere groenvoorzieningen.

De wens van D66 is dat de landbouw in Haarlemmermeer zich meer en meer gaat richten op het produceren voor de lokale bevolking en dat we daar met z'n allen meer gebruik van gaan maken. Zo zijn we milieubewust en duurzaam bezig en daar zetten wij ons als partij voor in. Maar onze klimaatuitdagingen houden niet op bij onze gemeentegrenzen. Samenwerking met andere gemeentes is daarom belangrijk zodat we kunnen leren van elkaars sterke punten en mogelijkheden. De provincie speelt hierbij een belangrijke rol maar we nemen ook zelf initiatief.

6.4 Integrale plannen zijn belangrijk

Veel plannen worden binnen een vakgebied gemaakt. Het gaat om energie of wonen of landbouw of vervoer of natuurbeheer enzovoort. D66 zoekt naar oplossingen die niet maar één doel dienen.

- Als we nieuwe woningen en bedrijven bouwen, dan zorgen we ervoor dat ze zelfvoorzienend zijn qua energiehuishouding, dat er natuur inclusief gebouwd wordt en dat er in die wijk, op dat terrein, minder CO2 wordt geproduceerd.

- Onze landbouw wordt zodanig veranderd dat de bodem de kans krijgt zichzelf te herstellen.
- Zonneweiden plaatsen we pas op vruchtbare bodems als elders echt niet kan en alleen met andere functies zoals recreatie of het vergroten van biodiversiteit. Een goed voorbeeld is de combinatie van stroken gewassen afgewisseld met rechtopstaande en tweezijdige zonnepanelen, die in Noord-Zuid richting zijn geplaatst.
- De gebieden waar op basis van het luchthaven Indelingsbesluit (LIB) geen woonhuizen mogen worden gebouwd lenen zich bij uitstek voor de aanleg van zonneweiden

6.5 Gemeente zorgt voor informatie

Juist omdat dit thema zo belangrijk is voor de lange termijn en tegelijkertijd ook veel onzekerheid met zich meebrengt, zijn communicatie en informatie essentieel. De feiten en cijfers over hoe het gesteld is met het klimaat in Haarlemmermeer, zien we terug in een klimaatbarometer. Deze dient overzichtelijk, duidelijk en voor iedereen toegankelijk te zijn. Deze barometer laat niet alleen zien hoe het gesteld is met het klimaat maar ook wat de doelen zijn die we ieder jaar willen halen.

6.6 We moeten toewerken naar een nieuwe visie op natuur

Als gevolg van de stikstofcrisis is er discussie ontstaan over de vraag welk type natuur het beste past op welk type grond en watersysteem.

Door toedoen van kunstmest, bestrijdingsmiddelen en ruilverkaveling hebben we de agrarische productie over de top gejaagd. 'Terug groeien' ten gunste van natuurherstel is dringend noodzakelijk. Dit kan alleen als we sociaal en innovatief te werk gaan met hulp van de overheid. We moeten door een dal heen naar een rijkere en slimmere toekomst.

6.7 Wij wekken meer wind- en zonne-energie op dan gepland en zorgen voor een nuttige besteding hiervan

Volgens de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) heeft onze gemeente de ambitie om in 2030 drie keer zoveel duurzame energie op te wekken dan we nu doen. Dat klinkt indrukwekkend en tegelijk weten wij dat met de huidige plannen het klimaatdoel van Parijs niet gehaald zal worden. Ook hier gaan we versnellen en onderzoeken welke plekken nog meer geschikt zijn voor het opwekken van wind en zonne-energie. Ook gaan we zorgvuldig om met de aanwending van deze energie.

Wat D66 betreft zetten we in Haarlemmermeer vol in op:

- Versnelling van de uitvoering van de plannen die al zijn goedgekeurd. Hiervoor heeft D66, samen met andere partijen in de gemeenteraad een amendement ingediend, dat is aangenomen, om de plaatsing van windmolens in het Zuiden van Haarlemmermeer (in de sporendriehoek) te bespoedigen.
- Direct beginnen met het verkennen van nieuwe zoekgebieden.
- De aanwending van wind- en zonne-energie voor het daadwerkelijk terugdringen van de CO₂-uitstoot gaat voor het uitbreiden van de capaciteit ten behoeve van activiteiten die deze energiebron nodig hebben.
- Bij het uitgeven van nieuwe bedrijven- en kantoorlocaties dienen de ontwikkelaars te voldoen aan de eis van energieneutrale gebouwen en anticiperen op de komst van waterstof.

6.8 Wij verlagen tot 2030 de CO₂-uitstoot met 60%

De verkleining van de CO₂-voetafdruk willen we op verschillende manieren bereiken:

- De gemeente zelf is een voorbeeld hoe klimaatneutraliteit te bereiken.
- Daarnaast gebruikt de gemeente instrumenten als subsidies en inkoopmacht om ontvangers en leveranciers te verplichten klimaatneutraal te worden.

Inwoners en bedrijven worden gestimuleerd klimaatneutraal te worden. Daarvoor moet per wijk of dorp aangegeven worden wat de gemeentelijke plannen zijn, zodat inwoners daarbinnen zelf initiatieven kunnen ontplooiën.

- Er komt een forse uitbreiding van het aantal laadpalen.

De voortgang en het succes van de maatregelen worden zichtbaar gemaakt in de gemeentelijke klimaatbarometer.

6.9 Wij ontwikkelen een robuust waterbeheer

In 2023 loopt het huidige Waterplan af. In de komende raadsperiode zal dus een nieuw langjarig Waterplan gemaakt worden. D66 zet daarbij in op:

- Toetsing of het huidige systeem voor tijdelijke berging van hevige regenval, dat in het zuiden van Haarlemmermeer ontwikkeld wordt, voldoet aan de nieuwste verwachtingen over wateroverlast.
- Stimuleren dat wijken plannen ontwikkelen voor acties zoals regenpijp-afkoppelen-van-riool en tegels-uit-tuin-verwijderen. De realisatie wordt gestimuleerd door gedeeltelijke subsidies.
- Zuinig watergebruik door bijvoorbeeld het doorspoelen van toiletten met regen- in plaats van leidingwater te onderzoeken; in ieder geval in nog te bouwen wijken.
- De kwaliteit van het oppervlaktewater verbeteren, onder meer door veranderingen in de landbouw.

6.10 Wij stimuleren biodiversiteit

- Zoals al gezegd ziet D66 het verbeteren van de biodiversiteit als integraal onderdeel van de plannen over de inrichting van Haarlemmermeer.
- Maar ook eenvoudige aanpassingen in het gemeentelijke groenbeheer kunnen snel tot resultaten leiden. D66 stelt voor de groenstroken niet langer te maaien, maar te laten verwilderen en in te zaaien tot insectenborders.

7. Gezond voedsel en duurzame landbouw gaan samen in Haarlemmermeer

Haarlemmermeer is een gemeente met 156.000 inwoners en veel landbouw. Dat is een unieke situatie, en daarom moeten we nadenken hoe een (voedsel)landschap met duurzame bodems, goede waterkwaliteit en gevarieerde biodiversiteit aansluit bij klimaat- en diversiteitsdoeleinden. Vragen op de lange termijn gaan over de rol die landbouw en voedselproductie spelen in Haarlemmermeer. Welke rol kunnen we spelen, gezien de kwaliteit en grenzen van onze bodem? Hoe kunnen we inspelen op de verzilting en extremere weersomstandigheden? De gemeente zal hier een visie en beleid over moeten ontwikkelen, zodat de boer weet waar hij aan toe is. Omdat de huidige uitdagingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit en energie niet kunnen wachten op de ontwikkeling van die visie en keuzes, bepleiten wij de mogelijkheden te verkennen door alvast stappen te nemen. Wij sluiten ons daarbij aan op de Voedselvisie 2020-2030 van de provincie Noord-Holland.

7.1 We zetten in op kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw en veeteelt

We stimuleren de agrariërs en veehouders die gebruik maken van alle grondstoffen (zero waste of geen afval) en zorgen voor de kwaliteit van onze bodem. Zodat zij niet alleen voor deze generatie maar ook voor volgende generaties voedsel kunnen verbouwen. Dit doen we door:

- Uitbreiden van kringlopen
D66 wil dat de gemeente samen met de agrariërs en veehouders op zoek gaat naar nog meer mogelijkheden voor het sluiten van kringlopen. Denk aan rest- en

grondstoffen uitwisseling tussen maneges/kinderboerderijen, akkerbouw, tuinbouw en veeteelt. Maar ook met lokale horeca en supermarkten.

- Vergroenen bermen en akkerranden
Agrariërs en veehouders worden gestimuleerd om hun bermen, akkerranden, sloten en erven te vergroenen. D66 wil dit voortzetten en uitbreiden. Zo neemt de biodiversiteit toe en komen er minder pesticiden op het land of in het water. De provincie, gemeente en/of het waterschap stimuleert dit financieel.
- Terugbrengen van basisvervuiling en uitspoeling van de bodem
In samenwerking met agrariërs, veehouders, provincie en waterschappen zorgen we voor zo min mogelijk basisvervuiling en uitspoeling van de bodem. Bijvoorbeeld door teeltvrije zones (in bollengebied), biologische teelt en actieve medewerking aan projecten om de hoeveelheid bestrijdingsmiddelen te verminderen door precisielandbouw, inzet drones, etc.
- We maken experimenten voor verduurzaming op korte en lange termijn mogelijk.
We stimuleren lokale initiatieven om samen te verduurzamen. Door ruimte te creëren in huidige regelgeving, door plekken beschikbaar te stellen en door ervaringen en geleerde lessen uit te wisselen. D66 ziet in Park21 daarvoor de mogelijkheden.
- Regels moeten agrariërs en veehouders stimuleren, niet onnodig beperken
Aanpassingen in bestemmingsplannen moeten relatief makkelijk kunnen als een agrariër of veehouder zijn functies wil uitbreiden met bijvoorbeeld natuurbeheer, recreatie, educatie, zorg, retail, toerisme, horeca of energievoorziening.
- Bij het verlenen van vergunningen en uitgeven in pacht worden criteria leidend die gebaseerd zijn op kringlooplandbouw, diervriendelijke productie en landschappelijke inpassing
- We delen de inspirerende voorbeelden
Inspirerende voorbeelden in de eigen gemeente deelt de gemeente via hun eigen informatiekanaal en via de provinciale website: www.boerenbusinessinbalans.nl

7.2 We stimuleren gezond, duurzaam en lokaal eten

De Corona-pandemie maakt weer eens duidelijk hoe belangrijk het is dat we gezond leven. Ons eetpatroon heeft een groot effect op onze gezondheid. Helaas is gezond eten niet zo makkelijk als dat het misschien lijkt. We leven in een samenleving waar vooral ongezond eten makkelijk verkrijgbaar is. Daarom vindt D66 het belangrijk om inwoners van Haarlemmermeer te helpen om juist makkelijker een gezonde en duurzame voedselkeuze te maken. Onze ideeën daarvoor zijn:

- Gezond voedsel is overal in onze gemeente zichtbaar en bereikbaar. Wij stimuleren lokale initiatieven om gemeenteplantsoenen en (delen van) ongebruikte grasvelden om te vormen tot moestuinen en voedselbossen. Bij het ontwikkelen van nieuwbouwwijken of nieuwe gebieden wordt ruimte daarvoor gereserveerd. Zie het voorbeeld van Wickevoort.
- Jongeren denken mee.
We vragen jongeren om mee te denken over de inrichting van onze voedselomgeving door bijvoorbeeld projectopdrachten uit te zetten op basisscholen, middelbare scholen en ROC's.
- We maken afspraken met supermarkten en horeca over hun aanbod
Als gemeente willen we natuurlijk bovenaan de lijstjes van gezondste supermarkt en gemeentes terecht komen. Daarover gaan we in gesprek met supermarkten en horeca.
- Rondom scholen en sportverenigingen geen fastfoodketens en ongezonde reclames.
Zodra het mogelijk is qua regel- en wetgeving, passen we de omgevingsverordeningen aan zodat de omgeving van scholen en sportverenigingen zo gezond mogelijk worden.
- We verbinden agrariërs en veehouders met school.
De gemeente stimuleert die verbinding, bijvoorbeeld via NMCX. Wie kan immers

beter uitleggen hoe een wortel op je bord terecht komt of waarom die wortel zo gezond en lekker is als de agrariër zelf.

7.3 Wij willen dat de gemeente het voortouw neemt

Met het eigen inkoopbeleid geeft de gemeente zelf het goede voorbeeld. Dat betekent gezonde, lokale, seizoensgebonden voeding in:

- Kantines en op evenementen van de gemeente en gemeentelijke instellingen
- Op scholen, voor een gezond ontbijt en een gezonde lunch
- Op festivals, waar via vergunning gezonde en duurzame voeding wordt gestimuleerd

Gezond en duurzaam voedsel betekent:

- Minder dierlijke, meer plantaardige eiwitten.
- Koop zoveel mogelijk lokaal en via korte keten
- Voedselaanbod is zoveel mogelijk seizoensgebonden
- Minder voedselverspilling door ander uiterlijk niet af te wijzen en reststromen te gebruiken
- Maak gebruik van keurmerken als EKO en Beterleven
- Minder bewerkte producten
- Voeg innovatieve producten als zeewier, algen, havermelk etc. toe
- Verminder verpakkingen waar mogelijk
- Upcycle en recycle waar mogelijk

8. Minder afval en beter scheiden

Verminderen van afval en goed scheiden van afval ziet D66 als belangrijke stappen om te komen tot een duurzame samenleving. De wijze waarop D66 naar afval kijkt, is dat er eigenlijk maar heel weinig echt afval is. De meeste dingen die worden weggegooid, kunnen weer als grondstof worden gebruikt. Hoe binnen Haarlemmermeer met afval wordt omgegaan heeft in grote lijnen onze steun. Maar wij zien wel belangrijke mogelijkheden om gerichter en intensiever te werk te gaan. D66 stelt daarom het volgende voor:

8.2 Afvalcoaches, voorlichting en educatie.

Als mensen snappen waarom er minder afval geproduceerd moet worden en welke voordelen zij daaraan ervaren, zijn zij gemotiveerd harder hun best te doen.

- Het begint met betrokkenheid. D66 is groot voorstander van het inzetten van zogenaamde afvalcoaches die inwoners uitleggen hoe zij zo min mogelijk afval overhouden en ze stimuleert daar hun best voor te doen. Uiteindelijk is de manier waarop we met afval en grondstoffen omgaan, iets dat iedereen aangaat.
- Voorlichting en educatie op scholen (kinderen hebben vaak al heel goed door hoe zij milieubewust met afval om kunnen gaan).

8.2 Verminderen afval

Als het om afval gaat is de eerste stap natuurlijk het verminderen daarvan. D66 steun landelijke initiatieven zoals het terugdringen van plastic verpakking, statiegeld op kleine plastic flessen en een vuist maken tegen overbodige verpakkingen. Maar ook in Haarlemmermeer zijn maatregelen mogelijk en gewenst. Zo zetten wij in op:

- Stimuleren van plaatselijke winkeliers het gebruik van plastic te verminderen.
- Afspraken met fastfoodketens om verpakking te verminderen en hen het zwerfvuil in de directe omgeving te laten opruimen.
- Afspraken met winkeliersverenigingen om hun directe omgeving schoon te houden en zwerfvuil te verwijderen.

8.3 Gedifferentieerd betalen zorgt voor betere scheiding afval

D66 ondersteunt de verandering in het scheiden en inzamelen van huisafval dat Haarlemmermeer heeft ingezet. De verandering is in de loop van 2021 een feit. Als volgende stap om tot 30 kg restafval per persoon per jaar te komen, wil D66 inwoners stimuleren verder te gaan met het scheiden van afval. Daarvoor wil D66 een financiële stimulans introduceren door inwoners korting te geven op hun afvalstoffenheffing als blijkt dat zij minder restafval produceren. Regelgeving en strenge handhaving moeten de negatieve gevolgen van de invoering van dit diftar-systeem beperken. Maatwerk voor bijvoorbeeld grote gezinnen met kinderen in de luiers, of mensen met incontinentiemateriaal, moet beschikbaar blijven.

8.4 Service van milieustraten verbeteren

Vier jaar geleden heeft D66 al gepleit voor een betere service van de milieustraten. Door de inwoners hierin tegemoet te komen wordt het chemisch en grootvuil effectiever ingezameld. Daarom bepleit D66:

- Openstelling milieustraten ook op zondag en een of twee avonden.
- Aanleg van een milieustraat in het zuiden van Haarlemmermeer
- In dubbeldorpen milieustraten voor dubbeldorpbewoners toegankelijk maken.

8.5 Brengparkjes vaker legen en schoonmaken

Te vaak zijn brengparkjes voor glas, papier en plastic al voor het weekend overvol. Dat leidt tot ergernis en losliggende rommel. D66 bepleit daarom de capaciteit van de brengparkjes te vergroten en/of ze vaker te legen.

8.5 Aanpakken zwerfvuil

Om zwerfvuil in de openbare ruimte als straat en parken te voorkomen moeten voldoende prullenbakken aanwezig zijn. Nu is het nog vaak zoeken naar prullenbakken, zodat het vaak te makkelijk is om de verpakking maar op de grond of in het groen te gooien. D66 wil daarom meer prullenbakken plaatsen op gebieden waar nu veel verontreiniging door zwerfvuil is. Deze bakken moeten ook op tijd geleegd worden.

9. Schiphol beter inpassen in de omgeving

9.1 Niet meer dan 400.000 vliegbewegingen per jaar

Met maximaal 400.000 vliegbewegingen per jaar worden de belangen van economie en leefomgeving beter in balans gebracht. Het economische belang van Schiphol is groot voor Nederland en voor onze regio. Vanwege de nadelen, die luchtvaart ook heeft, moet selectief omgegaan worden met de keuze van te onderhouden vliegverbindingen. Economisch belang en belang van de leefomgeving moeten beter in balans worden gebracht. Haarlemmermeer speelt een hoofdrol in de Bestuurlijke Regio Schiphol (BRS). Wij willen die kans benutten en bepleiten dat de capaciteit van Schiphol beperkt wordt, wat goed mogelijk is zonder de positie van Schiphol wezenlijk aan te tasten. Dit is een belangrijke stap in de bestrijding van het klimaatprobleem.

9.2 Trein is alternatief voor vliegen

Snelle Europese treinverbindingen zijn tot 700 kilometer een goed alternatief voor vliegen. D66 pleit betere en goedkopere treinverbindingen en het makkelijker maken van overstappen tussen vliegtuig en trein.

Bestuurders en ambtenaren van Haarlemmermeer geven het goede voorbeeld door binnen Europa de trein te nemen voor dienstreizen.

9.3 Meet de hinder en dring hinder van Schiphol terug om nieuwbouw te realiseren

Gezondheid, welzijn en duurzaamheid zijn prioriteiten in afwegingskaders ten aanzien van Schiphol en luchtvaart. Als op deze gebieden verbeteringen worden bereikt opent zich de mogelijkheid de reservering voor de tweede Kaagbaan op te heffen en het gebruik van de Zwanenburgbaan te reduceren of zo mogelijk buiten gebruik te stellen. Zo kan meer nieuwbouw gerealiseerd worden. Isoleren van nieuwe woningen tegen geluid is niet afdoende, want mensen moeten ook naar buiten kunnen en bijvoorbeeld in hun tuin kunnen zitten en kinderen moeten buiten kunnen spelen.

9.4 Werk aan afschaffing nachtvluchten

Cruciaal voor het welbevinden van de inwoners in onze regio is de afschaffing van nachtvluchten. De regels over preferent baangebruik zullen strikter nageleefd moeten worden.

9.5 Verhoog de veiligheid in onze regio

Onze regio moet voldoen aan algemeen geldende normen voor fijnstof, stikstof, CO₂ en geluid. Daartoe is een uitbreiding van de monitoring met meetpunten noodzakelijk. Ook ten aanzien van veiligheid moet ten behoeve van onze inwoners door onze gemeente in Den Haag bepleit worden dat de adviezen van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid worden opgevolgd.

III Sociaal: We staan voor gelijke kansen

10. Kansen zijn ongelijk verdeeld; dat gaan we verminderen

Het maakt uit in wat voor een gezin of in welke buurt je geboren wordt. Het maakt uit op welke school je zit. Het maakt uit van welk geslacht je bent. Armoede en schulden, werkloosheid en een slechte gezondheid, die van generatie op generatie overgaan, kunnen het leven uitzichtloos maken. De coronacrisis heeft voor iedereen duidelijk gemaakt wat ongelijkheid van kansen in het leven van mensen betekent. D66 is ervan overtuigd dat de gemeente bij uitstek een taak heeft de grootste gevolgen van kansenongelijkheid weg te nemen.

D66 ziet het opheffen van de kansenongelijkheid als een van de kernen van haar progressieve sociaalliberale koers: Laat iedereen vrij, maar niemand vallen.

10.1 We pakken armoede en problematische schulden aan

Armoede, problematische schulden, werkloosheid, slechte gezondheid, moeilijke gezinssituatie en slechte huisvesting vormen een net dat mensen gevangen houdt. Het aanpakken van problematische schulden is vaak de eerste stap naar verbetering. Want problematische schulden betekenen vaak:

- Stress en concentratieproblemen
- Dat keuzes voor de lange termijn moeilijk zijn
- Gezondheidsproblemen: minder gezond eten (gezond eten is duurder dan ongezond eten) en minder sport (sporten kost geld)
- Grotere kans werkloos te zijn

Hierdoor moeten mensen vaker dan anderen een beroep doen op de GGZ, maar ook op Jeugdzorg en Wmo.

Het voorkomen of het zo snel mogelijk oplossen van problematische schulden, levert enorme maatschappelijke "winst" op. Niet alleen voor de gemeente doordat minder beroep hoeft te worden gedaan op de GGZ, de Wmo, de Jeugdwet of de Participatiewet. Maar vooral voor betrokkenen: behoud van hun baan en woning en doordat zij mee kunnen meedoen met maatschappelijke activiteiten. Daarmee kan de cirkel van armoede tussen generaties doorbroken worden en krijgen kinderen een eerlijke kans om hun talenten te ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen:

- Er komt één portefeuillehouder sociaal domein die daadwerkelijke integraal kan aansturen op alle portefeuilles binnen het sociaal domein (armoedebestrijding, werk en inkomen en (jeugd)zorg en welzijn).
- Over 5 jaar *kennen* we al onze inwoners met problematische schulden en onze inwoners die op de armoedegrens leven.
- We gaan uit van eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid, maar nemen tijdelijk verantwoordelijkheden over als dit nodig is.
- We kopen problematische schulden zoveel mogelijk af, waardoor schuldenaren slechts met één schuldeiser, namelijk de gemeente, te maken hebben.
- Om de schuld af te lossen wordt maatwerk geboden. Dit kan betekenen dat een langere periode een lager bedrag wordt afgelost, of dat juist een kortere periode meer wordt afgelost.
- We zorgen dat iedere inwoner die aanspraak kan maken op gemeentelijke regelingen op de hoogte is van die regelingen.
- Daar waar kinderen betrokken zijn, is er extra aandacht en mogelijkheid om maatwerk te leveren.

10.2 Participatiewet; ook voor mensen die moeilijk bemiddelbaar zijn

Inwoners die (even) niet in staat zijn in hun eigen inkomen te voorzien, kunnen een beroep doen op de Participatiewet voor bijvoorbeeld een bijstandsuitkering of bijzondere bijstand. De laatste jaren heeft de uitvoering van de Participatiewet veelal in het teken gestaan van de kansrijke uitkeringsgerechtigden, dus van de mensen die eenvoudig opnieuw een baan kunnen krijgen. Te weinig aandacht was er voor de minder makkelijk bemiddelbare inwoners. Daarbij is er verder te weinig oog geweest voor het feit dat het hebben van een (deeltijd)baan of het op een andere wijze ervaren dat men meetelt in de samenleving, van onschatbare waarde is. Het gevoel van betekenis te zijn en mee te kunnen doen vergroot het gevoel van eigenwaarde, geeft ritme en structuur en beperkt daarmee het beroep op andere maatschappelijke voorzieningen.

De Participatiewet biedt wel degelijk mogelijkheden voor het leveren van maatwerk en die mogelijkheden moeten ten volle benut worden, waarbij het experiment niet geschuwd wordt: Wat gaan we daarvoor doen:

- Bij uitvoering van de Participatiewet gaan we uit van vertrouwen in onze inwoners, waarbij we de individuele situatie van onze inwoner als maatstaf nemen. Maatwerk dus.
- Inzet op loonkostensubsidie zodat zoveel mogelijk mensen met een arbeidsbeperking een betaalde baan hebben. Het doel is een verdubbeling van het aantal werkenden in de groep mensen met een arbeidsbeperking.
- De inzet richt zich zowel op de werknemer als de werkgever.
- Deeltijdwerk met behoud van een deel van de inkomsten wordt toegestaan

10.3 Jeugdzorg voor die jongeren die dat nodig hebben

- Alle jongeren (of ouders/verzorgers) die in aanmerking komen voor Jeugdzorg, ontvangen die, zonder wachttijd. Zet maximaal in op preventie en op de eerste delen van hulptrajecten om vergroting van problemen te voorkomen
- We normaliseren gedrag. Niet elk gemiddelde normafwijkend gedrag hoeft 'opgelost' te worden door het inzetten van Jeugdzorg.
- We kennen onze aanbieders van jeugdzorg, vertrouwen hun professionaliteit en ervaren een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de Jeugdwet. Dit betekent onder meer een sterke vermindering van het huidige aantal aanbieders. En dit betekent dat we aanbieders een actieve rol laten spelen en mee laten denken over het beheersbaar houden van de kosten.
- We gaan werken met Jouw Ingebrachte Mentor (JIM). Regiehouders, casemanagers, probleemeigenaren zijn termen uit de Jeugdzorgpraktijk die zouden moeten voorkomen dat jongeren het overzicht en vertrouwen in de Jeugdzorg verliezen, maar die vaak het tegenovergestelde resultaat hebben. Om jongeren een stem te geven in hun traject en het vertrouwen daarin te behouden, kunnen jongeren zelf een mentor aanwijzen die hun vertrouwenspersoon is en die in elke stap van het traject betrokken is.

10.4 Wmo: uitvoeren met minder aanbieders

Ook in de Wet maatschappelijke ondersteuning lopen de tekorten enorm op. Dit heeft te maken met de invoering van het abonnementstarief, maar zeker ook met de toenemende vergrijzing in onze gemeente. Haarlemmermeer staat voor een enorme uitdaging. D66 stelt de volgende aanpassingen in de uitvoering van de Wmo voor:

- We kennen onze Wmo-aanbieders, vertrouwen hun professionaliteit en ervaren een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke

ondersteuning. Dit betekent een sterke vermindering van het huidige aantal aanbieders.

- Ons Wmo-aanbod past zich aan de tijd aan. Denk aan innovaties als de robotstofzuiger.
- We stimuleren en faciliteren door inwoners ingebrachte alternatieven voor gecontracteerde zorg.
- We hebben oog voor de zorgvraag van onze inwoners met een migratieachtergrond.

10.5 Extra of speciale aandacht voor jongeren en ouderen

- Om toenemende problemen met overlast gevende jongeren tegen te gaan experimenteren we met Jongerenrechtbanken. Speciaal opgeleide “Jongerenrechtters” spreken recht over hun “peers” in gevallen en conflicten die zich in hun (school)omgeving voordoen. De jongerenrechtters worden daartoe speciaal opgeleid. Op deze manier maken we de jongeren eigenaar van het probleem.
- We experimenteren met alternatieve woonvormen voor ouderen zoals een “Knarrenhof” en zorgen voor een geïntegreerd woon/zorgbeleid voor ouderen. Levensloopbestendig bouwen wordt in de gemeente als standaard beschouwd
- Er is aandacht voor (jonge) mantelzorgers. We ondersteunen hen waar we kunnen. Als gevolg van de eerdergenoemde vergrijzing in combinatie met het steeds langer zelfstandig blijven wonen van onze inwoners zullen we steeds meer met mantelzorgers en ook steeds meer met jonge mantelzorgers samen moeten werken. Waar nodig zorgen we dat we tijdelijk taken over kunnen nemen in de vorm van respijtzorg. De (jonge) mantelzorger kan een keer naar de film of theater. Of de (jonge) mantelzorger kan een keer voor wat langere tijd op adem komen terwijl de verzorgde in een fijne en veilige omgeving wordt opgevangen.

10.6 De gemeente behartigt actief de belangen van de LHBTIQ+ gemeenschap

Haarlemmermeer is sinds 2019 een regenbooggemeente en als gemeente zetten we ons actief in voor de acceptatie van lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender, intersekse en queer personen (LHBTIQ+). Helaas voelen LHBTIQ+-personen zich nog niet altijd geaccepteerd en veilig in Haarlemmermeer. D66 wil daarom dat de gemeente de belangen van deze groep inwoners actief behartigt, met name in scholen, sportverenigingen en zorgcentra. Initiatieven zoals het Roze Regenboog Café in Hoofddorp als ontmoetingsplek voor LHBTIQ+ ouderen zijn belangrijk en juichen we toe. In het kader van de Regenboogagenda zetten we als gemeente ook vol in om niet alleen in Hoofddorp maar juist ook in de kleinere kernen voldoende aandacht te besteden aan ontmoetingsplekken en activiteiten voor LHBTIQ+.

10.7 Vluchtelingen, statushouders en arbeidsmigranten doen echt mee in onze samenleving

Jezelf kunnen ontwikkelen en een bijdrage leveren aan onze samenleving kan ingewikkeld zijn als je vluchteling, statushouder of arbeidsmigrant bent. Je spreekt de taal niet of je kent de weg niet in de manier waarop wij onze samenleving hebben ingericht.

D66 vindt het daarom belangrijk dat de gemeente voldoende mogelijkheden en ruimte biedt zodat vluchtelingen, statushouders en arbeidsmigranten ook echt mee kunnen doen in onze samenleving. Taalcursussen, intensieve begeleiding en vrijwilligersprogramma's zijn hier voorbeelden van, maar D66 verwelkomt zeker ook initiatieven vanuit de dorpen om eens buiten de gebaande paden te denken en te doen.

10.8 We innoveren het werk in het sociaal domein

D66 acht de tijd rijp om in alle ernst en met alle betrokkenen te kijken hoe het werk in het sociaal domein betere resultaten kan opleveren en de kosten beheersbaar blijven. Daarvoor vragen wij alle belanghebbenden in het sociaal domein met elkaar een innovatieagenda op te

stellen en uit te voeren. De belanghebbenden zijn om te beginnen de doelgroep zelf, uiteraard de professional en ook de gemeentelijke beleidsmakers en uitvoering. Voor deze innovatie agenda wordt zowel vanuit de gemeente, als van de professionals (zorginstellingen ed.) budget vrijgemaakt om tot uitvoering te komen.

10.9 Binnen het sociaal domein geldt *‘voorkomen is beter dan genezen’*

- D66 vindt het belangrijk dat er meer geld wordt geïnvesteerd in preventie; laagdrempelig, lokaal en door samenwerking tussen zorgverleners en commerciële partijen. Alles wat we nu kunnen voorkomen – escalatie van zorgtrajecten, wachtlijsten, schooluitval, werkloosheid, aan de kant komen te staan etc. – houdt de gemeente vitaal en bespaart straks veel gemeenschapsgeld.
- De kosten binnen het sociaal domein blijven ook in de komende jaren een punt van aandacht. Het inzetten van een zorgvuldig traject voor de beheersing van deze kosten is dan ook essentieel. Wat D66 betreft is het uitgangspunt hierbij dat overschrijdingen binnen het sociale domein, binnen de begroting van dit domein worden opgevangen. Verder wil D66 dat er meer aandacht komt voor innovatie en samenwerking tussen partijen en het verder terugdringen van de bureaucratie met als doel zorg- en hulpverlenerstrajecten die minder kosten en doelmatig zijn voor cliënten.

11. Voor ieder kind goed onderwijs

Goed onderwijs is de basis voor wat je later wordt en kunt doen. Ieder kind moet zijn of haar talent kunnen ontwikkelen. Zo kan hij of zij met zinvol werk een volwaardige plaats de samenleving verwerven. En zo wordt de samenleving een betere plaats om te leven voor iedereen.

Dit spreekt niet vanzelf. Naast dat veel leerlingen al in groep 1 met een achterstand binnenkomen, zijn ook de mogelijkheden om zich te ontwikkelen tijdens de schooljaren ongelijk verdeeld. D66 wil zoveel mogelijk van deze kansenongelijkheid wegnemen.

Veel wat scholen moeten en kunnen doen wordt landelijk geregeld. D66 Haarlemmermeer ondersteunt volmondig de landelijke voorstellen van D66 om te komen tot een rijke schooldag voor ieder kind. Wij verwachten van de gemeente dat zij, zodra dat – financieel en wettelijk kan – deze plannen helpt uitvoeren. Vooruitlopend daarop zetten we in Haarlemmermeer al stappen. Daarvoor willen wij dat de gemeente maatregelen stelt naast, maar vooral samen, met de scholen. Denk aan het aanbieden van (maatschappelijke) stages of het uitzetten van challenges om ideeën of acties te ontwikkelen over bijvoorbeeld tegengaan van voedselverspilling, bevorderen van gezonde voeding voor jeugd of hoe de klimaatuitdagingen aan te gaan.

11.1 Een goed schoolstart is het halve werk

Achterstand in taal en andere vaardigheden begint al vanaf de geboorte. D66 wil deze achterstand zo klein mogelijk houden. Daarom vindt D66 het belangrijk dat jonge kinderen tot hun vierde jaar vier dagen per week naar de kinderopvang of peuterspeelzaal gaan. Zolang dat niet gratis is, zoals D66 bepleit, springt de gemeente financieel bij.

11.2 Wat is er allemaal nodig om te leren

We vergeten het wel eens, maar er zijn kinderen die hongerig naar school gaan of geen laptop of tablet hebben en daardoor niet volwaardig mee kunnen komen. Het is van groot belang dat ieder kind zijn talenten ten volste kan benutten. D66 wil daarom voor de basisscholen en het speciaal onderwijs:

- Dat ieder kind een laptop of tablet en een goedwerkende Wifi thuis heeft. Voor de ouders die dit niet kunnen betalen geeft de gemeente geld. School moet de ouders daar goed op wijzen. Voor de scholen moet het duidelijk zijn waar dit geld te halen valt.
- Dat er de mogelijkheid is voor school begint een gratis ontbijt te krijgen.
- Dat, zodra de wetgeving dat toestaat, de school aan elk kind een gezonde lunch geeft.
- Dat scholen en gemeente (leerplichtambtenaren) hun uiterste best doen verzuim en thuiszitten zo laag mogelijk te laten zijn. Haal de professionals naar de scholen en zet in op preventie.

11.3 Leren programmeren vanaf de basisschool.

Het is belangrijk kinderen kundig te maken met zogenaamde 21^e-eeuwse vaardigheden zoals bijvoorbeeld programmeren. Zo krijgen kinderen een beter idee van de Informatiemaatschappij en hoe dat werkt. Daarnaast vergt programmeren een andere manier van denken. Een groot deel van de huidige banen is over een aantal jaar verdwenen, maar we leiden onze kinderen nog steeds op voor de huidige banen. Dat moet veranderen. Het is ook belangrijk te weten hoe ICT in elkaar zit, leerlingen krijgen dan een beter idee van de informatiemaatschappij en hoe dat werkt. ICT-kennis is een belangrijke aanjager van nieuwe banen in de toekomst.

11.4 Leren is langer dan van 9 tot 3

De Nederlandse schooldag is, vergeleken in Europees verband, kort. In de tijd buiten de voorgeschreven lesuren kan nog zoveel meer. D66 spreekt dan ook van een rijke schooldag, waar op school ook ruimte is voor:

- Huiswerkbegeleiding
- Wegwerken taal- of rekenachterstand
- Sporten
- Techniekprojecten uitvoeren
- Kunstzinnige vorming, muziek, toneelspelen
- Verzorgen van het groen op school
- Mediawijsheid

11.5 Een groene school als 'kloppend hart' van de wijk

In de wijk of het dorp krijgt een schoolgebouw een belangrijke functie als ontmoetingsplaats en een plek waar allerlei activiteiten worden aangeboden. Voor leerlingen in het kader van de rijke schooldag, maar ook voor alle wijk- of dorpsbewoners. Dit gaat eenzaamheid tegen en versterkt de sociale vaardigheden van jong en oud. In de namiddag en avond zijn allerlei activiteiten mogelijk, bijvoorbeeld:

- Steunpunt voor de bibliotheek
- Taalcursussen voor volwassenen
- Muziekuitvoeringen

Wel moet met de school goede (financiële) afspraken over het beheer en toezicht gemaakt worden.

D66 wil bij alle scholen een groen schoolplein zien, met de mogelijkheid van tuintjes waar leerlingen, ouders en wijkbewoners voedsel kunnen planten, verzorgen en oogsten. Scholen worden gestimuleerd mee te doen aan de verduurzamingsmaatregelen van de gemeente.

11.6 De kwaliteit van het onderwijs wordt bepaald door de mensen die er werken

Dat wordt te gemakkelijk vergeten. Daar willen wij:

- Iedere school heeft een fulltime conciërge.
De verkiezing van de conciërge van het jaar zet hem of haar terecht in het zonnetje. D66 organiseert deze verkiezing.

- De gemeente stimuleert het gebruik van (gemeentelijke) lerarenbeurzen voor het volgen van een leergang, coaching traject of het opzetten van een onderwijsinnovatieproject.

11.7 Voortgezet Onderwijs

D66 heeft hier enkele suggesties, waarbij de gemeente een aanjagende rol zou kunnen spelen, bijvoorbeeld door een incidentele subsidie te verstrekken.

- Om de aansluiting tussen basisschool en voortgezet onderwijs te verbeteren, is D66 voorstander van een mogelijkheid tot een latere schoolkeuze. Hierbij wordt er niet direct in groep 8 een keuze gemaakt voor het voortgezet onderwijs, maar blijven de leerlingen langer bij elkaar. Argumenten voor deze uitstel zijn gelijke kansen en extra tijd voor laatbloeiers om zich te ontwikkelen. Er moet wel oog blijven voor leerlingen die extra uitdaging nodig hebben.
- Ook wil D66 dat de gemeente het voortgezet onderwijs stimuleert het Engelstalig onderwijs uit te breiden en een internationaal curriculum aan te bieden.
- Zeker de moeite waard is een onderzoek naar de behoefte van een weekend college waar extra leerondersteuning wordt gegeven voor jongeren van het voortgezet onderwijs & mbo op zaterdagen. Met ook aandacht voor creativiteit, sportiviteit, cultuur, gastlessen en workshops.
- Op het voortgezet onderwijs en het MBO komt ruimte voor specifieke programma's, over bijvoorbeeld risicovol gedrag en over politiek zoals Raadslid in de Klas.

11.8 Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO)

Het MBO neemt een belangrijke plaats in Haarlemmermeer.

- Zonder een stage te volgen kan een opleiding niet afgerond worden. D66 zou graag zien dat opleidingen, bedrijven en gemeente aan tafel gaan zitten om over stageplaatsen en gezamenlijke projecten te praten. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een schoolontbijt.
- Verzuim op het MBO is een probleem. Een nauwere samenwerking tussen leerplichtambtenaren en scholen is noodzakelijk. Leerplicht krijgt een gezicht op school.
- Om voortijdige schooluitval te voorkomen helpt een intensieve samenwerking tussen scholen, zorg, gemeente en politie om jongeren die het verkeerde pad zijn opgegaan weer enigszins bij school te betrekken.
- Daarnaast wil D66 meer waardering voor MBO-studenten.

11.9 Laaggeletterdheid bij volwassenen

Op dit moment is de laaggeletterdheid bij volwassenen gelijk aan het landelijk gemiddelde met 12%. Dat moet omlaag. Daarom wil D66:

- Dat de gemeente de rol van bibliotheken en buddyprojecten stimuleert.
- Ook wil D66 duidelijke communicatie vanuit de gemeente voor al onze inwoners door eenvoudig taalgebruik en het gebruik van infographics.

11.10 Uitwisseling van ideeën

- Gemeente organiseert het Onderwijsfestival Haarlemmermeer voor scholen, leraren/docenten. Meepraten over koers onderwijs in Haarlemmermeer; elkaar leren kennen, uitwisselen, van elkaar leren, professionaliseren, verschillende soorten onderwijs met elkaar in contact.
- Verken de mogelijkheid om een samenwerking met het hoger onderwijs te zoeken op de terreinen waarin Haarlemmermeer zich wil profileren, bijvoorbeeld energietransitie of luchtvaart. Betrek daar innovatieve bedrijven bij.

IV Betrouwbaar: Eerlijke politiek en behulpzame overheid

12. Iedereen doet mee in de digitale samenleving

Volop meedoen in de samenleving betekent voor – bijna – iedereen toegang hebben tot de digitale samenleving. D66 wil dat iedereen van digitale dienstverlening gebruik kan maken. Daarnaast moet de digitale dienstverlening door de gemeente van goede kwaliteit zijn.

12.1 De gemeente werkt vanuit het perspectief van de inwoners.

De gemeente en haar partners snappen dat de inwoner in lastige en pijnlijke situaties zoals ziekte, schulden of werkloosheid zo min mogelijk onduidelijkheid wil hebben. Alle informatie is beschikbaar en duidelijk wanneer de inwoner het nodig heeft. De gemeente en haar partners verwijzen de inwoners door naar partijen relevant voor de specifieke situatie. De gemeente staat hierdoor altijd voor haar inwoners klaar.

12.2 Smartcity ontwikkelen:

Het gebruik van data en digitale technologie wordt door gemeenten meer en meer ingezet om de leefomgeving van bewoners, bezoekers en ondernemers te verbeteren. Deze ontwikkeling noemen we Smart City.

Een voorbeeld hiervan is het slimme stoplicht dat zorgt voor een betere doorstroming. Bij deze slimme stoplichten krijgen hulpdiensten voorrang, waardoor zij sneller op locatie zijn. Ook krijgen groepen fietsers een groene golf. Een ander voorbeeld is het meten van onze luchtkwaliteit. Dit geeft jou als bewoner inzicht in de invloed van je leefomgeving op je gezondheid en geeft de brandweer nuttige informatie bij calamiteiten of brand. Smart City draagt ook bij aan duurzaamheid en de veiligheid op straat. Denk aan energiezuinige straatverlichting die automatisch feller wordt op het moment dat iemand langsloopt.

12.3 Als gemeente communiceren we inclusief en toegankelijk

D66 vraagt de gemeente om duidelijk en toegankelijk te communiceren. Dit gaat over alle vormen van communicatie: spreken, schrijven en ook digitaal.

- Hoe toegankelijk de website is kan de gemeente toetsen met de instrumenten van de branchevereniging, de Verenigde Nederlandse Gemeenten (VNG). Dat is nu nog niet gebeurd maar zou wat D66 betreft wel moeten.
- Voringevulde formulieren en een soepel login proces, maken het onze inwoner zo makkelijk mogelijk.
- De geschreven en digitale communicatie is beschikbaar in meerdere talen. Voor het goed overbrengen van de informatie vindt D66 belangrijk dat vaker infographics, animaties etc. gebruik worden.
- D66 wil dat de gemeente een gebruikerspaneel instelt om de kwaliteit van gemeentecommunicatie te toetsen en te verbeteren.

12.4 De gemeente gaat meningen digitaal peilen

De gemeente peilt sinds 2021 steeds vaker de meningen van inwoners digitaal via instrumenten zoals de Swipocratie. Deze tool levert waardevolle inzichten op en in samenwerking met het Podium voor Architectuur wil D66 de komende jaren het digitaal peilen verder ontwikkelen om zoveel mogelijk inwoners te betrekken.

12.5 De gemeente gaat verstandig om met data en algoritmes

Steeds vaker zal de gemeente gebruik maken van algoritmes en data-analyses bij het ontwikkelen en uitvoeren van het beleid. Dat is niet zonder risico's. Mensen komen in de knel of verkeerde aannames in de data leiden tot verkeerde uitkomsten. Het is zaak alert te zijn.

- D66 wil dat de gemeente helder is over het gebruik van algoritmes en de risico's die daarmee verbonden zijn en hierover verantwoording aflegt.

- Nieuwe technologie of innovatief gebruik van data kunnen leiden tot ethische dilemma's. D66 wil graag dat de gemeente hierover kan klankborden met een nog in te stellen onafhankelijke ethische commissie.
- En bij beslissingen die gebaseerd zijn op algoritmes en die ingrijpende gevolgen hebben voor inwoners zal steeds in laatste instantie niet de machine maar de mens beslissen.
- Natuurlijk moet de basisveiligheid van de website op orde zijn. D66 verwacht dat de gemeente hier meer aandacht aan zal besteden, evenals het waarborgen van cybersecurity

13. Inwoners blijvend betrekken bij politiek en bestuur

Op korte termijn, tot 2030, en ook daarna zal de gemeente haar bijdrage leveren aan de aanpak van grote problemen zoals de klimaatcrisis, energietransitie en maatschappelijke ongelijkheid. Bestuurders, politici en ambtenaren hebben een zware taak. Succes staat of valt met de steun van de inwoners. Daarvoor is noodzakelijk dat de gemeente verantwoordelijkheden overdraagt aan het buurt- of wijkniveau. Inwoners moeten ook meer betrokken worden bij vorming en uitvoering van het gemeentelijk beleid. Een kritische berichtgeving door lokale media is onmisbaar.

13.1 Stimuleer plaatselijke plannen

Inwoners weten in hun straat of wijk vaak zelf het beste wat mooier of beter kan. De gemeente moet daarvoor ruimte bieden.

D66 wil daarvoor een laagdrempelig initiatievenfonds instellen. Per initiatief kijken wat nodig is: ambtelijke ondersteuning, een tijdelijke locatie, een netwerk, geld, materiaal of soms alleen de vrijheid om het te proberen.

In de praktijk lopen initiatiefnemers op tegen beperkingen en bezwaren binnen de gemeentelijke organisatie. Een vast aanspreekpunt zou al veel helpen. D66 wil dat de gemeente een meedenkende en open houding aanneemt bij lokale initiatieven.

13.2 Geef bevoegdheden op wijk- en buurniveau

Met het werken met plaatselijke plannen is nog weinig ervaring opgedaan. Bestuurders en ambtenaren zijn bang het stuur uit handen te geven.

Daarom wil D66 in de komende vier jaar experimenteren met verschillende vormen van bestuurlijke vernieuwing met:

- Substantiële buurtbegrotingen of -budgetten, waarbij bewoners zelf beslissen over de besteding van een deel van het geld voor hun buurt.
- Een coöperatieve wijkraad die bestaat uit ingelote bewoners en een wijkpanel dat digitaal meedenkt. Deze wijkraad nieuwe stijl neemt zelf het initiatief in het bepalen van de prioriteiten voor de wijk.
- Het recht gemeente uit te dagen bestaat, maar wordt te weinig gebruikt. Wijkraden en maatschappelijke organisaties kunnen de gemeente namelijk uitdagen, als zij menen lokale voorzieningen beter, anders of goedkoper en met meer draagvlak uit te kunnen voeren dan de gemeente. Denk aan zorg en welzijn en de leefbaarheid en onderhoud van de directe leefomgeving. De gemeente draagt middelen en verantwoordelijkheid over. De gemeente brengt dit recht frequent onder de aandacht van inwoners en (maatschappelijke) organisaties en daagt ook zelf uit.

13.3 Het dorps- of wijkgesprek: gemeente luistert naar inwoners en betreft ze

Belangrijke zaken zoals energiebesparing, verkeersveiligheid, ouderenhuisvesting of faciliteiten voor jongeren betreffen de gehele gemeente, maar de gevolgen zijn in de buurt of wijk voor de inwoners merkbaar. In de visie van D66 maakt de gemeente deze plannen altijd in samenspraak met inwoners, ondernemers en instellingen. Daarvoor introduceert D66 het dorps- of wijkgesprek.

- Inwoners worden daarvoor via loting uitgenodigd
- Deelnemers beschikken over dezelfde informatie: een gelijk speelveld.
- Het dorps- of wijkgesprek heeft een structureel karakter
- Het dorps- of wijkgesprek kan in persoon, maar leent zich ook goed om te experimenteren met digitale democratie.

13.4 Niet-Nederlandse inwoners in Haarlemmermeer

Haarlemmermeer telde in 2020 ca.12.000 inwoners die geen Nederlandse nationaliteit hebben. We beschouwen hen als volwaardige inwoners. Zo zetten wij ons in om hen te betrekken bij de lokale samenleving. Binnen de gemeente is een aanspreekpunt speciaal voor hen, waar zij voor advies en informatie terecht kunnen. De gemeente en gemeenteraad communiceren actief over de mogelijkheden om te stemmen voor inwoners vanuit een ander land van de Europese Unie.

13.5 De gemeenteraad innoveert haar werkwijze

Nieuwe vormen van directe democratie en de vertegenwoordigende democratie vullen elkaar aan. De gemeenteraad bewaakt de vrijheid, gelijkwaardigheid en het algemeen belang. D66 wil de werkwijze en communicatie van de gemeenteraad verbeteren. Wij komen met een raadsinnovatieprogramma voor de komende periode. Twee belangrijke onderwerpen.

- Een veel gebruiksvriendelijkere en transparantere manier waarmee inwoners met vragen, ideeën en meningen bij de raad terecht kunnen. Via open raadsinformatie moet inzichtelijk zijn hoe ver de besluitvorming rond een onderwerp is. Zo is te zien wat raadsleden willen en hoe zij stemmen.
- Bij projecten waarin inwoners participeren, zoals straks als de omgevingswet van kracht is, moet de raad veel meer uitnodigend moet zijn. In principe zijn alle bijeenkomsten van de raad of commissies openbaar.

13.6 Investeer in lokale journalistiek

D66 vraagt al jaren aandacht voor het feit dat de lokale journalistiek flink onder druk staat. Een journalistiek fonds waarbij innovatieve samenwerkingen tussen regionale en lokale media mogelijk gemaakt worden en onderzoeksjournalistiek de ruimte krijgt is cruciaal. In veel gemeenten is hier al goede ervaring mee opgedaan en wordt de lokale democratie versterkt. D66 wil deze lessen overnemen en een eigen Haarlemmermeers fonds oprichten.

V Gemeentefinanciën

14. Verantwoord betalen wat nodig is; een kwestie van kiezen

D66 voelt zich verantwoordelijk om gezonde gemeentefinanciën na te streven. Bij financiële keuzes wordt daarom duurzame economische groei en een inclusieve samenleving als maat genomen.

De financiële huishouding van de gemeente Haarlemmermeer staat, net als veel andere gemeenten, voor grote financiële uitdagingen de komende jaren. Dit komt onder andere door de hoge kosten op het gebied van jeugdzorg, de financiële effecten van de coronacrisis, de (tijdelijk) teruglopende inkomsten uit onder meer de toeristenbelasting en het feit dat de gemeente jarenlang kosten voor onderhoud en beheer niet heeft meegenomen in de begroting.

Het college heeft in 2021 een groot pakket aan bezuinigingen voorgesteld om de komende jaren 13 tot 15 miljoen euro te besparen. Deze bezuinigingen raken vooral maatschappelijke voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn zoals Meerwaarde, Sportservice en kleine organisaties met een subsidie vanuit de gemeente. Vanuit de gemeenteraad heeft de fractie van D66 zich hard gemaakt om deze bezuinigingen te voorkomen. Zeker omdat niet duidelijk is wat de maatschappelijke gevolgen zijn als deze voorzieningen worden afgebroken zonder er een alternatief tegenover te zetten. De extra middelen die het Rijk inmiddels heeft verstrekt hebben er nog niet toe geleid de bezuinigingen na 2022 terug te draaien. Daarom heeft de fractie ook tegen de begroting gestemd voor de jaren 2022-2025.

Op dit moment loopt een landelijk onderzoek dat moet uitwijzen hoeveel gemeenten structureel extra nodig hebben voor jeugdzorg. We zetten ons in voor extra geld voor Haarlemmermeer. D66 vindt dat de gemeente moet blijven zoeken naar alternatieve mogelijkheden om extra inkomsten te verwerven voor Haarlemmermeer, zonder dat dit ten koste hoeft te gaan van de maatschappelijke voorzieningen die van groot belang zijn voor onze inwoners en ondernemers. Daarbij horen alle opties op tafel te liggen zoals het tijdelijk verhogen van OZB, extra inkomsten uit de toeristenbelasting, reclame-inkomsten en het lobbyen in Den Haag en Brussel voor extra gelden voor de energietransitie bieden hiervoor voldoende kansen.

Voor een gedegen financieel beleid zullen er keuzes gemaakt moeten worden; verantwoord, slim en met lef. Belangrijke punten hierbij zijn; minder bureaucratie, meer vertrouwen, simpele kaders, duidelijke resultaten, en afspraak is afspraak. Daarnaast zet D66 zich in voor een transparante, actuele en wendbare gemeentebegroting waarbij het voor alle inwoners duidelijk is hoe het met het de financiële huishouding van onze gemeente is gesteld.

14.1 Duurzaamheid voor alles

- D66 vindt het belangrijk dat alle financiële keuzes worden getoetst aan het effect op milieu en sociale aspecten en pas daarna op de prijs.
- Verder wil D66 het risicomanagement versterken, waarbij vooraf voor alle projecten een weloverwogen inschatting wordt gemaakt van de financiële risico's en bijbehorende tegenmaatregelen.

14.2 Naast besparingen ook inzetten op meer inkomsten, zo blijft de gemeentelijke huishoudportemonnee in balans

- De gemeentelijke activiteiten zonder maatschappelijk effect of meetbare resultaten horen wat D66 betreft niet thuis in de gemeentelijke begrotingen en moeten worden

stopgezet. Gemeentelijke activiteiten waarvan nut en noodzaak niet duidelijk is moeten, wat D66 betreft, worden geëvalueerd, alvorens tot beëindiging of voortzetting wordt besloten.

- Discussies over kostenbesparingen zullen in de komende periode binnen de gemeenteraad worden gevoerd. D66 wil dat deze discussies hand in hand gaan met discussies over het verkrijgen van meer inkomsten waarbij de volgende uitgangspunten van belang zijn:
- Toekomstige grondexploitaties moeten winstgevend zijn
- De verkoop van vastgoed dat de gemeente niet dient, bijvoorbeeld omdat het aanhouden ervan meer kost dan dat het opbrengt, genereert extra inkomsten en moet worden onderzocht.
- Extra inkomsten worden gegeneerd op basis van het principe de gebruiker betaalt (bijvoorbeeld toeristenbelasting) in plaats van een algemene lastenverzwaring.
- Haarlemmermeer blijft een aantrekkelijke gemeente voor haar inwoners. Dit betekent dat de lasten voor inwoners en bedrijven van onze gemeente niet of zeer beperkt mogen stijgen
- D66 wil dat de mogelijkheid van Europese subsidies ter dekking van gemeentelijke projecten (bijvoorbeeld op het gebied van klimaat) met voorrang wordt onderzocht